

การประเมินการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะตามมาตรฐานฟาร์ม GFM และ GAP
ภายใต้แนวคิดการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของเกษตรกรอำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
Assessment of Meat Goat Shared Farming by GFM and GAP Standard
under the Sustainable Self-Reliance Concept of Farmers in Tamot
District, Phatthalung Province

อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว*, ปริศนา วงศ์ล้อม สุภาพร สมรูป และ อาภรณ์ ส่งแสง
Uraiwan Tongkaemkaew*, Prisana Wongloam, Suparporn Somrup
and Aporn Songsang

คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง จังหวัดพัทลุง 93210
Faculty of Technology and Community Development, Thaksin University, Phatthalung Campus, Phatthalung
93210, Thailand

* Corresponding author: E-mail address: uraiwan@tsu.ac.th

(Received: January 5, 2023; Revised: February 10, 2023; Accepted: February 27, 2023)

Abstract: This study aimed to assess meat goat shared farming according to GFM and GAP standards regarding self-reliance and sustainability. The study was conducted from March 2021 to February 2022 and the target group was 120 rubber-tapping workers who participated in the goat farming group in the Tamot District, Phatthalung Province. The group were engaged in knowledge transfer and practiced raising meat goats according to GFM and GAP standards. Data were collected by knowledge assessment, farming assessment, group meeting, and interview. Finally, the data was analyzed to assess knowledge and self-reliance capital on sustainability. The study found that the goat farmers could apply the knowledge to their farming practice the most, which was 93.06%, followed by group members 91.67%, and group committees 77.22%. However, the main issues of the self-reliance capital were human capital, such as group management skills, goat health management skills, and skills for participation in expressing opinions; financial capital, such as access to capital and goat markets; and physical capital, such as limited farm space. Financially, the group needed more funding for farm development; they also needed easy access to farm veterinarians; and on the environmental side. The lack of crude feedproduction sources was also one of the goat farming problems.

Keywords: goat herder, self-reliance, good agricultural practice for goat farming: GAP, good farming management: GFM

บทคัดย่อ: การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะตามมาตรฐานฟาร์ม GFM และ GAP ภายใต้แนวคิดการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ดำเนินการในเดือนมีนาคม 2564 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ 2565 กลุ่มเป้าหมายจำนวน 120 ราย ที่เป็นแรงงานกรีดยางและเป็นสมาชิกกลุ่มเลี้ยงแพะในพื้นที่อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ ฝึกปฏิบัติการเลี้ยงแพะเนื้อตามมาตรฐาน GFM และ GAP เก็บข้อมูลโดยประเมินองค์ความรู้ ประเมินฟาร์ม ประชุมกลุ่ม และสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินองค์ความรู้ ทุณการพึ่งตนเองที่มีต่อ

ความยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า คนเลี้ยงแพะแบบหะสามารถประยุกต์องค์ความรู้ในการปฏิบัติได้มากที่สุดร้อยละ 93.06 รองลงมาคือสมาชิกกลุ่มร้อยละ 91.67 และคณะกรรมการกลุ่มร้อยละ 77.22 แต่มีข้อจำกัดในทุนการพึ่งตนเอง คือทุนทางมนุษย์ เช่น ทักษะบริหารงานกลุ่ม ทักษะการจัดการสุขภาพแพะ ทักษะการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทุนทางการเงิน เช่น การเข้าถึงแหล่งทุนและตลาดแพะ และทุนทางกายภาพ เช่น พื้นที่ฟาร์มมีจำกัด ขณะที่ความยั่งยืนที่เป็นข้อจำกัดคือ ด้านเศรษฐกิจ การขาดแคลนเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาฟาร์ม ด้านสังคม การขาดการเข้าถึงสัตวแพทย์ประจำฟาร์ม และด้านสิ่งแวดล้อม การขาดแคลนแหล่งผลิตอาหารหยาบ

คำสำคัญ: คนเลี้ยงแพะ การพึ่งตนเอง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มแพะเนื้อ ฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม

คำนำ

ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้กลุ่มคนหลายอาชีพได้รับผลกระทบในการทำมาหากินโดยเฉพาะกลุ่มคนเปราะบาง กลุ่มคนเหล่านี้รวมถึงกลุ่มคนรับจ้างกรีดยางที่ไม่มีพื้นที่ดินทำกินเป็นของตนเองและไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นลูกจ้างกรีดยางในพื้นที่อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุงได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก เพราะในช่วงที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักร ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินห้ามบุคคลใดทั่วราชอาณาจักรออกนอกเคสสถานระหว่างเวลา 22.00 น. ถึง 04.00 น. กลุ่มคนรับจ้างกรีดยางไม่สามารถออกไปกรีดยางได้ (Government Gazette, 2020) อย่างไรก็ตามทางกลุ่มเองก็มีความพยายามที่จะช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือเพื่อนบ้านรายอื่นที่มีสถานะเดียวกันโดยการรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ “การเลี้ยงแพะหะ” ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งของกลุ่มที่มีความพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (“หะ” เป็นภาษาท้องถิ่นของภาคใต้มีความหมายว่า การแบ่งเป็นชิ้น ๆ หรือแบ่งออกเป็นส่วน ๆ หรือการแบ่งส่วน และคำว่า “แพะหะ” หมายถึง การเลี้ยงแพะแบบแบ่งปันส่วนของรายได้ระหว่างผู้เลี้ยงและผู้ลงทุน) (Tongkaemkaew et al., 2022) ในปี พ.ศ. 2563 ทางคณะผู้วิจัยได้นำนวัตกรรมสังคมไปใช้กับกลุ่มคนเหล่านี้โดยสร้างระบบธนาคารแพะเนื้อแบบเลี้ยงหะด้วยระบบการบริหารกลุ่ม พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบการเลี้ยงแพะเนื้อแบบธรรมชาติให้เป็นการเลี้ยงแพะเนื้อในรูปแบบมาตรฐานฟาร์ม ต่อมาผู้วิจัยได้ดำเนินโครงการต่อไปนี้

พ.ศ. 2564 เพื่อเพิ่มศักยภาพการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะให้เป็นไปตามฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good Farming Management: GFM) และตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มแพะเนื้อ (Good Agricultural Practice: GAP) เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการพึ่งตนเองได้ของกลุ่มเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะอย่างยั่งยืน Godfrey (2008) รายงานความสามารถในการพึ่งพาตนเอง (self-reliance) คือการมีความยืดหยุ่นในการเผชิญกับผลกระทบด้านลบของความยั่งยืน (sustainable) ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผู้ที่มีความยืดหยุ่นสูงกว่าจะได้รับ ความรุนแรงน้อยกว่าหรือระยะเวลาสั้นลง (ฟื้นตัวเร็วขึ้น) ซึ่งทุนในการพึ่งตนเอง ประกอบด้วย ทุนทางสถาบัน (institutional capital) คือทรัพยากรที่จับต้องได้บนพื้นฐานทางสังคม มีสองประเภทได้แก่ ทางกายภาพ เช่น สิ่งก่อสร้าง ระบบเทคโนโลยี และระบบของทรัพยากร เช่น ระบบราชการ กฎระเบียบ ทุนทางสังคม (social capital) มีสองประเภทได้แก่ การมีเครือข่าย เช่น ความสัมพันธ์ของเครือข่าย ความสัมพันธ์ของครอบครัว และการเป็นสมาชิกของทรัพยากร เช่น การรวมกลุ่มอาชีพ การรวมกลุ่มทางศาสนา ทุนทางเศรษฐกิจ (economic capital) คือสถานการณ์ทางการเงิน และการครอบครองทรัพยากรทางกายภาพ และทุนทางมนุษย์ (human capital) คือส่วนที่จับต้องไม่ได้ของปัจเจกบุคคล เป็นทุนสุดท้ายที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเอง เช่น ทักษะ ความสามารถทางปัญญา ทักษะที่ปรับใช้ได้ องค์ความรู้ ของแต่ละคน ดังนั้นใน

การศึกษานี้จึงเป็นการประเมินการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะตามมาตรฐานฟาร์มบนพื้นฐานของทุนการพึ่งตนเองอันจะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนในการประกอบอาชีพการเลี้ยงแพะแบบหะของกลุ่มในอนาคต

อุปกรณ์และวิธีการ

ทำการเลือกพื้นที่ดำเนินการแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง เพราะเป็นพื้นที่ดำเนินโครงการธนาคารแพะเนื้อแบบเลี้ยงหะ ในปี พ.ศ. 2563 และเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 120 ราย เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของกลุ่มธนาคารแพะเนื้อแบบเลี้ยงหะ ในจำนวนนี้จำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม คือ คณะกรรมการกลุ่ม (17 ราย) คนเลี้ยงแพะฟาร์มกลุ่มและฟาร์มเครือข่าย (7 ราย) และสมาชิกกลุ่ม (96 ราย) ดำเนินงานในช่วงเดือนมีนาคม 2564 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2565 โดยพัฒนาฟาร์มแพะเนื้อของกลุ่มตามมาตรฐาน GFM จำนวน 2 ฟาร์ม และตามมาตรฐาน GAP จำนวน 2 ฟาร์ม (ปี พ.ศ. 2563 พัฒนาได้ 2 ฟาร์ม) ทำการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารกลุ่ม การเลี้ยงแพะตามมาตรฐาน GFM และ GAP สำหรับฟาร์มแพะเนื้อ และการฝึกปฏิบัติการดูแลสุขภาพแพะ การตรวจประเมินฟาร์มตามข้อกำหนดมาตรฐานฟาร์ม และทำการกำกับติดตามผลการปฏิบัติการเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มโดยการลงพื้นที่เพื่อตรวจเยี่ยมฟาร์มและตรวจการจดบันทึกฟาร์ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบประเมินองค์ความรู้โดยให้กลุ่มเป้าหมายประเมินความสามารถตนเองในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในบทบาทของการเป็นคณะกรรมการกลุ่ม (กรรมการ 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารกลุ่ม จำนวน 9 คน ฝ่ายบริหารจัดการฟาร์ม จำนวน 5 คน และฝ่ายตรวจสอบภายใน จำนวน 3 คน) บทบาทของการเป็นคนเลี้ยงแพะ และบทบาทของการเป็นสมาชิก

กลุ่ม ตามประเด็นข้อคำถาม ให้คะแนนประเมินตนเอง 5 ระดับ คือ ระดับ 5 มากสุด และระดับ 1 น้อยสุด ร่วมกับการประชุมกลุ่มเพื่อสะท้อนการให้เหตุผล ใช้แบบประเมินฟาร์มตามข้อกำหนดมาตรฐาน GAP จำนวน 4 ฟาร์ม (รวมฟาร์มของกลุ่มที่ได้พัฒนาในปี พ.ศ. 2563 จำนวน 2 ฟาร์ม) และแบบประเมินฟาร์มตามข้อกำหนดมาตรฐาน GFM จำนวน 2 ฟาร์ม โดยให้ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่มเป็นอาสาสมัคร จำนวน 7 ราย และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 ราย เป็นผู้ประเมินฟาร์ม (กลุ่มนี้ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา แต่เป็นผู้ทรงภายนอกเพื่อมาประเมินฟาร์มและให้ข้อเสนอแนะ) ประชุมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนและถอดบทเรียนเกี่ยวกับการบริหารกลุ่ม การปฏิบัติเลี้ยงแพะตามมาตรฐาน GFM และ GAP สำหรับฟาร์มแพะเนื้อ และแบบสัมภาษณ์ผลกระทบของการดำเนินงานของกลุ่ม โดยสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม จำนวน 15 ราย ชุมชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 15 ราย และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการใช้เครื่องมือแบบประเมินองค์ความรู้ แสดงผลเป็นค่าร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการใช้เครื่องมือแบบประเมินฟาร์ม การจัดประชุมกลุ่ม และแบบสัมภาษณ์ ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการกำกับติดตาม โดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อให้เห็นภาพของปรากฏการณ์ที่ศึกษาอย่างเป็นองค์รวมของทุนการพึ่งตนเอง 4 ด้าน คือ ทุนทางมนุษย์ ทุนทางการเงิน และทุนทางกายภาพและความยั่งยืน 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม แสดงผลโดยการอธิบายเชิงพรรณนาปรากฏการณ์ที่ค้นพบแบบมีเหตุและผล เพื่อให้ทราบถึงความสามารถและข้อจำกัดในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะตามมาตรฐานฟาร์ม

ผลการศึกษา

การประเมินการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ตามบทบาทหน้าที่

จากการประเมินความสามารถในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในบทบาทของตนเองโดยแสดงค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นคำถามที่ประชากรตัวอย่างให้คะแนนมากที่สุดระดับ 5 และจากการประชุมกลุ่ม พบว่าคณะกรรมการกลุ่มให้คะแนนในภาพรวมร้อยละ 77.22 ประเด็นที่ให้คะแนนมากที่สุดร้อยละ 93.33 คือความสามารถในการกำกับติดตามการปฏิบัติการเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มให้เป็นไปตามมาตรฐานฟาร์ม ทั้งนี้คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงแพะที่ได้สั่งสมกันมาอย่างยาวนาน และการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานบางข้อก็สามารถปฏิบัติได้ไม่ยากนักแต่อาจต้องใช้เวลาลักษณะหนึ่งในการพัฒนา อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นที่ได้คะแนนน้อยสุทธ้อยู่ 68.33 คือการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้การขอรับรองมาตรฐานฟาร์มจำเป็นต้องมีสัตวแพทย์ประจำฟาร์ม และยังจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยตรวจรับรองมาตรฐานฟาร์มเพราะมีต้นทุนการตรวจรับรอง อีกทั้งกลุ่มยังมีความจำเป็นต้องการพัฒนาเพิ่มอีกหลายด้าน เช่น ด้านการบริหารจัดการทุน ด้านการจัดการความเสี่ยง ด้านการจัดการแหล่งอาหารที่มีคุณภาพให้เพียงพอต่อจำนวนแพะเนื้อของกลุ่ม ด้านการจัดการความขัดแย้งภายในกลุ่ม เป็นต้น สำหรับกลุ่มผู้เลี้ยงแพะ พบว่าให้คะแนนในภาพรวมร้อยละ 93.06 ประเด็นที่ให้คะแนนมากที่สุดร้อยละ 100.00 คือการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของฟาร์ม การจดบันทึกฟาร์ม และจัดการระบบนิเวศภายในฟาร์ม โดยให้เหตุผลว่าการปรับปรุงโครงสร้างฟาร์ม

เป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้วเพื่อให้แพะเนื้อที่เลี้ยงมีพื้นที่อยู่อาศัยที่ดี อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นที่ได้คะแนนน้อยสุทธ้อยู่ 80.00 คือปัญหาในการจัดการโรคระบาดที่ไม่สามารถควบคุมได้ อีกทั้งการกันฝูงที่เป็นโรคออกจากคอกรวมต้องเพิ่มงบประมาณในการก่อสร้างโรงเรือนเพื่อใช้สำหรับกันฝูงที่เป็นโรคหรือบาดเจ็บหรือก่อนนำแพะเข้าฟาร์ม ส่วนประเด็นที่คณะกรรมการกลุ่มและผู้เลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มที่มีบทบาทร่วมกัน ให้คะแนนในภาพรวมร้อยละ 71.95 ประเด็นที่ให้คะแนนมากที่สุดร้อยละ 86.67 โดยให้เหตุผลว่าสมาชิกกลุ่มหลายคนมีทักษะและผ่านการอบรมในการเลี้ยงแพะเนื้อมาแล้วจึงสามารถทดแทนคนที่เลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มได้ในช่วงที่คนเลี้ยงแพะเนื้อประจำติดภารกิจส่วนคะแนนที่ได้น้อยร้อยละ 68.33 และ 51.67 คือความสามารถในการจัดการโรคระบาดและการใช้ยาปฏิชีวนะ แม้ว่าจะมีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องนี้แต่ยาปฏิชีวนะส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษและยาชนิดใหม่ ๆ จะมีมาเรื่อย ๆ และการใช้ยาบางชนิดจำเป็นต้องให้สัตวแพทย์สั่งถึงจะใช้ได้ ขณะที่สมาชิกกลุ่ม ให้คะแนนในภาพรวมร้อยละ 91.67 และให้คะแนนประเด็นที่ประเมินมากกว่าร้อยละ 80.00 ทั้งนี้ให้เหตุผลว่ากิจกรรมการเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มดำเนินในพื้นที่ของตนที่อาศัยอยู่จึงสามารถเข้าร่วมและช่วยสอดส่องกิจกรรมของกลุ่มได้ การรวมกลุ่มนี้เป็นการสร้างความรักความสามัคคีในครอบครัว หมู่คณะ เครือญาติ และชุมชน และมีความเชื่อมั่นในการบริหารงานของกลุ่ม ถึงแม้บางครั้งในการประชุมกลุ่มจะไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่เนื่องจากมีความเกรงใจกันของสมาชิกภายในกลุ่ม และหากกลุ่มมีการบริหารจัดการที่ดีก็จะสามารถเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้ (Table 1)

Table 1. Percentage of the ability to apply knowledge to the management of shared meat-goat farms by farmer self-assessment.

Self-assessment issues	%
<i>Committee group (n=17)</i>	77.22
(1) Monitoring of meat-goat farm operations under standard farm requirements	93.33
(2) Development of the meat-goat farm ecosystem	86.67
(3) Development and improvement of the meat-goat farm continuously	75.00
(4) Group management	70.00
(5) Meat-goat feeds management	70.00
(6) Coordination with external agencies for meat-goat health checks and support requests	68.33
<i>Meat-goat herders group (n=7)</i>	93.06
(1) Development of meat-goat farm infrastructure	100.00
(2) Recoding on the meat-goat farm practices	100.00
(3) Meat-goat farm ecosystems management	100.00
(4) Meat-goat health management	91.67
(5) Handle meat-goat food nutrition in a hygienic way	86.67
(6) Herd of meat-goat management	80.00
<i>Committee and meat-goat herders group (n=24)</i>	71.95
(1) Personnel in meat-goat farm management	86.67
(2) Handle meat-goat food nutrition management	85.00
(3) The public health of the meat-goat house management	70.00
(4) Selection of breed of meat-goat	70.00
(5) Meat-goat disease management	68.33
(6) Understanding of antibiotic use	51.67
<i>Members group (n=96)</i>	91.67
(1) Participant venture with the group	100.00
(2) Acting to assist in monitoring the operations of the group	100.00
(3) Joining a group creates love and unity in the family, group, and community	96.67
(4) Confidence in the management of the group	91.67
(5) Acting in group meetings and expressing opinions	81.67
(6) Group operations can be a model for other communities	80.00

Note: The level 5 scores were taken to calculate the mean.

การประเมินการปฏิบัติการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะตามมาตรฐานฟาร์มต่อการพัฒนาทุนการพึ่งตนเอง

จากการประเมินฟาร์มตามเกณฑ์มาตรฐาน GFM ทั้งหมด 8 รายการ ประกอบด้วย 1. พื้นที่เลี้ยงและโครงสร้าง (9 ข้อ) 2. การจัดการโรงเรือนหรือเล้าและอุปกรณ์ (1 ข้อ) 3. การจัดการยานพาหนะ (1 ข้อ) 4. การจัดการบุคคล (1 ข้อ) 5. การจัดการด้านสุขภาพ (6 ข้อ) 6. การจัดการอาหารน้ำและยาสัตว์ (5 ข้อ) 7. การจัดการข้อมูล (3 ข้อ) และ 8. การจัดการสิ่งแวดล้อม (1 ข้อ) รวมทั้งหมด 27 ข้อ (Department of Livestock Development, 2017) พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ แต่มีรายการที่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ 3 รายการ คือรายการที่ 1 การจัดการสุขภาพสัตว์ ในประเด็นการกักฝูงแพะที่จะนำเข้ามาเลี้ยงใหม่แยกจากพื้นที่แพะที่เลี้ยงอยู่เดิมเป็นอย่างน้อย 14 วัน ในประเด็นนี้เป็นข้อจำกัดทุนทางการเงิน ทั้งนี้กลุ่มจำเป็นต้องมีโรงเรือนสำหรับกักฝูงซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการพัฒนาโรงเรือนเพิ่ม นอกจากนี้ยังมีการตรวจโรค布鲁เซลลา (โรคแท้งติดต่อ) เป็นประจำและเมื่อพบแพะป่วยหรือตายด้วยโรคระบาดหรือ

สงสัยว่าเป็นโรคระบาดหรือไม่ทราบสาเหตุให้แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทันที ในประเด็นนี้เป็นข้อจำกัดทุนทางมนุษย์ ทั้งนี้กลุ่มยังขาดประสบการณ์ในการวินิจฉัยอาการผิดปกติของแพะจึงไม่สามารถแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ได้ทันที รายการที่ 2 การจัดการอาหาร น้ำ และยาสัตว์ ในประเด็นการใช้ยาวิตามิน และผลิตภัณฑ์สำหรับที่มีทะเบียนถูกต้องและห้ามใช้ยาที่เป็นสารต้องห้ามในการเลี้ยงสัตว์ตามกฎหมาย ในประเด็นนี้เป็นข้อจำกัดทุนทางมนุษย์ ทั้งนี้กลุ่มยังมีความไม่เข้าใจในการอ่านฉลากยา โดยเฉพาะที่เป็นภาษาอังกฤษและทักษะการใช้ยาบางชนิดโดยเฉพาะยาปฏิชีวนะและวิธีการฉีดยายังมีน้อย และรายการที่ 3 การจัดการสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย การประเมินมูลสัตว์และการจัดการของเสียจากการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม ในประเด็นนี้เป็นข้อจำกัดทุนทางมนุษย์ ทั้งนี้การประเมินมูลสัตว์เพื่อให้ทราบถึงโรคหรืออาการผิดปกติที่เกิดกับแพะเนื้อเป็นทักษะเฉพาะบุคคลที่เกิดจากการสัมผัสประสบการณ์รวมถึงการจัดการของเสียจากฟาร์มเพื่อเพิ่มมูลค่า ซึ่งประเด็นเหล่านี้กลุ่มยังต้องได้รับการพัฒนา (Table 2, Figure 1)

Table 2. Failed compliance list of GFM farm requirements, justification, and self-reliance capital

Failed compliance list	Justification	Self-reliance Capital
<i>Health management</i>		
- There is a quarantine of newly imported goats separately from the existing goat-raising area in the goat-raising area at least 14 days before being brought into the herd	- The meat-goat house, separately from the herd, has a high investment in constructs	- Financial capital
- Have an annual brucellosis disease screening	- Although goat blood is regularly tested, there cannot be an assessment of the disease due to a lack of specific knowledge	- Human capital

Failed compliance list	Justification	Self-reliance Capital
When a goat is found sick or dying from a plague or suspected of an epidemic, notify the livestock officials immediately if the cause is unknown	They need more training in goat disease and access to schedule appointments with the district livestock	Human capital
<i>Management of food, water, and veterinary drugs</i>		
There are drugs, vitamins, and disinfectant products registered correctly, and do not use drugs that are drugs or prohibited substances in raising animals by law	They need more training in drugs, drug used and an understanding of English on drug label	Human capital
<i>Environmental management</i>		
Animal dung is assessed, and waste from suitable animal husbandry	They need more training in goat droppings diagnosis and allocate suitable space for waste storage	Human capital

Figure 1. Meat goat farm of the group in GFM standard

ส่วนผลการประเมินฟาร์มตามเกณฑ์มาตรฐาน GAP ทั้งหมด 7 รายการ ได้แก่ 1. สภาพทั่วไปของฟาร์ม แบ่งเป็น 1.1 ที่ตั้งฟาร์ม (3 ข้อ) 1.2 ลักษณะฟาร์ม (4 ข้อ) 1.3 ลักษณะโรงเรือน (5 ข้อ) 2. จัดการฟาร์ม แบ่งเป็น 2.1 การจัดการโรงเรือนและอุปกรณ์ (3 ข้อ) 2.2 การจัดการฝูงแพะ (3 ข้อ) 2.3 การจัดการอาหารสัตว์ (3 ข้อ) 2.4 การบันทึกข้อมูล (5 ข้อ) 2.5 คู่มือการจัดการฟาร์ม (1 ข้อ) 3. การจัดการบุคลากร (4 ข้อ) 4. การดูแลสุขภาพและอนามัยสัตว์ แบ่งเป็น 4.1 การป้องกันและควบคุม (3 ข้อ) 4.2 การป้องกันและรักษาโรค (1 ข้อ) 4.3 การใช้ยา (1 ข้อ) 5. การจัดการสวัสดิภาพสัตว์ (1 ข้อ) 6. การจัดการระบบน้ำ (3 ข้อ) และ 7. การจัดการสิ่งแวดล้อม (2 ข้อ) รวมทั้งหมด 42 ข้อ (National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards, 2006) พบว่าส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ แต่มีรายการที่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ 3 รายการ คือ รายการที่ 1 สภาพทั่วไปของฟาร์ม ในประเด็นลักษณะฟาร์ม ซึ่งต้องมีการวางผังฟาร์มที่ดีสำหรับอาคาร สำนักงาน และที่พักอาศัย ในประเด็นนี้เป็นข้อจำกัดทุนทางกายภาพ ทั้งนี้กลุ่มมีพื้นที่จำกัดจึงไม่สามารถจัดสรรพื้นที่เป็นไปตามข้อกำหนด รายการที่ 2 การจัดการฟาร์ม ในข้อการจัดการโรงเรือนและอุปกรณ์ โดยจำเป็นต้องมีคอกสำหรับคักแยกแพะตามขนาด อายุ และเพศ และมีสถานที่เก็บอาหาร เก็บเครื่องมือและอุปกรณ์ และใน

ด้านการจัดการฝูงโดยจำเป็นต้องมีการเลือกและการจัดฝูงแพะเนื้อตามขนาดอายุและเพศ ในประเด็นนี้เป็นข้อจำกัดทุนทางการเงิน ทั้งนี้การคักแยกสัตว์และการมีโรงเก็บอาหารเลี้ยงสัตว์นั้น จำเป็นต้องมีการก่อสร้างโรงเรือนหรืออาคารขึ้นใหม่ซึ่งต้องใช้ทุนสูง อย่างไรก็ตามแม้ว่าทางกลุ่มจะไม่มีโรงเก็บอาหาร แต่ทางกลุ่มก็มีการจัดการอาหารสำหรับแพะเนื้อโดยทำหญ้าหมักซึ่งเป็นการเก็บรักษาอาหารไว้สำหรับในช่วงที่ขาดแคลน เช่น ช่วงฤดูฝน และรายการที่ 3 การดูแลสุขภาพและอนามัยสัตว์ ในประเด็นการป้องกันและการควบคุมต้องอยู่ในความดูแลของสัตวแพทย์หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากสัตวแพทย์ และด้านการใช้ยาโดยจะต้องมีการใช้ยาตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.7001) ในประเด็นนี้เป็นข้อจำกัดทุนทางมนุษย์ ทั้งนี้ยาสำหรับแพะเนื้อที่จำหน่ายโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษมีหลากหลายยี่ห้อและมาใหม่อยู่เสมอซึ่งทางกลุ่มไม่เข้าใจภาษาในฉลากแม้ว่าจะมีผู้จำหน่ายมาให้คำแนะนำ และการเข้าถึงตารางการนัดหมายปศุสัตว์ระดับตำบลยังเป็นสิ่งจำเป็น ขณะที่กลุ่มก็ได้มีการนำพืชสมุนไพรมาทำการหมักและนำน้ำหมักสมุนไพรมาผสมกับน้ำให้แพะเนื้อกินเป็นประจำ โดยกลุ่มกล่าวว่าน้ำหมักพืชสมุนไพรมีหลากหลายสูตรและเป็นภูมิปัญญาส่งต่อกันมา มีทั้งสูตรที่ป้องกันหวัด ตาแดง ถ่ายพยาธิ ในแพะเนื้อได้ (Table 3, Figure 2)

Table 3. Failed compliance list of GAP farm requirements, justification, and self-reliance capital

Failed compliance list	Justification	Self-reliance capital
<i>Farm general condition</i>		
- Farm general characteristic: develop areas for goat houses and food storage split into proportions	- Limited farm space and farm layout	- Physical capital
<i>Farm management</i>		
- Housing and equipment management: It is	- High investment in goat house building to	- Financial capital

Failed compliance list	Justification	Self-reliance capital
necessary to separate goats according to size, age, and sex, and there is a place to store food, tools, and equipment house - Herd management: It is necessary to select and organize the herd of meat goats according to their size, age, and sex	separate goats according to size, age, and sex, and store food, tools, and equipment house	
<i>Health care and animal hygiene</i>		
- Prevention and treatment of disease and drug use	- The skill in goat disease diagnosis - Access to scheduled appointments with the district livestock - The skill in drug use and reading skill drug labels	- Human capital

Figure 2. Meat goat farm of the group in GAP standard

การประเมินผลสะท้อนกลับต่อการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะต่อความยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์ ผลกระทบการดำเนินการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะของกลุ่มต่อความยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจ พบว่า การเลี้ยงแพะของกลุ่มทำให้สมาชิกมีรายได้เสริมจากการลงหุ้นเลี้ยงแพะเนื้อให้กับกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มเป็นการสร้างอาชีพหลักให้กับคนเลี้ยงแพะของกลุ่ม กลุ่มมีการแสวงหาความรู้ด้านการจัดการอาหารสัตว์โดยเน้นการลดต้นทุน อย่างไรก็ตาม สมาชิกต้องมีเงินทุนเพื่อลงหุ้นในการเลี้ยงแพะเนื้อให้กับกลุ่ม อีกทั้งการเลี้ยงแพะเนื้อต้องใช้ระยะเวลานานถึงจะได้ผลกำไร ซึ่งกลุ่มควรมีการศึกษาตลาดแพะเนื้อเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ด้านสังคม พบว่าสมาชิกกลุ่มมีเวทีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการพัฒนารูขี้อย่างการเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มผ่านช่องทางการประชุมกลุ่ม เกิดการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในการเลี้ยงแพะเนื้อเพื่อนำเรื่องราวมาพูดคุยกันในครอบครัวและในกลุ่ม กิจกรรมการเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มสามารถเป็น

แหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชน อย่างไรก็ตามการเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มตามมาตรฐาน GAP กลุ่มจำเป็นต้องมีสัตวแพทย์ประจำฟาร์ม รวมถึงการพัฒนาฟาร์มเครือข่ายเป็นแบบมาตรฐานเดียวกันเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค รวมถึงคนเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มต้องมีการตรวจสอบสุขภาพประจำปี ซึ่งผู้เลี้ยงแพะเนื้อส่วนใหญ่ไม่ค่อยตระหนักถึงเรื่องนี้ และด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า เศษเหลือจากฟาร์มแพะเนื้อสามารถนำมาทำปุ๋ยหมักให้กับแปลงหญ้าสำหรับเลี้ยงแพะของกลุ่มได้ ขณะเดียวกันกลุ่มก็มีการหาหญ้าสำหรับแพะจากธรรมชาติ เช่น การตัดหญ้าในสวนยางพาราทำให้เจ้าของสวนยางพาราลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานในการตัดหญ้าและยังลดการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในสวนยางพาราอีกด้วย อย่างไรก็ตามการเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มหากไม่มีการจัดการระบบของเสียให้ดีอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของชุมชน เพราะโรงเรือนเลี้ยงแพะส่วนใหญ่อยู่ใกล้กับแหล่งที่อยู่อาศัยของชุมชน (Table 4, Figure 3)

Table 4. The opinions and feedback on the impact of group meat goat farming on sustainability

Sustainable aspect	Positive feedback	Negative feedback
Economic aspect	- Members earn extra income from investing in goat-raising stocks with the group - The group's goat herders are the main occupation - Members seek knowledge on animal feed and food with an emphasis on cost reduction	- Members must find funds to invest in goat farming - Raising goats takes a long time to be profitable - The group must have a goat market study
Social aspect	- There is a forum to exchange ideas on developing the group's goat-farming business through the group meeting channel - Members are born to seek more knowledge in goat farming to bring	- The veterinarians do not provide enough to support on goat-farming - Developing a network farm as a standard to prevent the spread of disease is costly

Sustainable aspect	Positive feedback	Negative feedback
	stories to discuss in the family and the group - Group goat farming activities can be a source of learning for people in the community	- Goat shepherds lack annual health checks, including group farms, network farms, and community farms
Environment aspect	- Residuals from the group's goat farming applying for composting the grass plots to raise goats for the group - The group's goat farming can be released to raise on the rubber plantation - Using natural grass for raising goats, such as from rubber plantations, reduces the use of herbicides in rubber plantations	- The grass-planted area for the group's goats is limited - If the waste system is not adequately managed will affect the ecosystem of the community

Figure 3. Farm assessment, farm visit, and farm records

วิจารณ์

ผลการประเมินการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะตามมาตรฐานฟาร์มเพื่อพัฒนาทุนการพึ่งตนเองพบว่ากลุ่มมีข้อจำกัดทุนทางมนุษย์ ทุนทางการเงิน และทุนทางกายภาพ โดยทุนทางมนุษย์พบว่าคณะกรรมการกลุ่มมีประสบการณ์ในการบริหารงานน้อย (2 ปี) และยังมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงานเพิ่มขึ้น ซึ่ง Sawangjit (2021) กล่าวว่าการบริหารงานที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงตามบริบทจะช่วยให้อำนาจกลุ่มเกิดการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และยังถ้ากลุ่มมีเป้าหมายในการพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร ยิ่งช่วยส่งเสริมให้คณะกรรมการกลุ่มมีความปรารถนาในธุรกิจมากยิ่งขึ้น (Phithuk and Rungkhunakorn, 2021) ขณะที่คนเลี้ยงแพะของกลุ่มยังต้องมีการพัฒนาทักษะการใช้ยาปฏิชีวนะ ทักษะการควบคุมโรคระบาด ทักษะการสังเกตอาการผิดปกติและการวินิจฉัยโรคของแพะ เป็นต้น Eje *et al.* (2017) กล่าวว่า ทักษะของผู้ที่ทำอาชีพเลี้ยงแพะมีความสำคัญต่อผลผลิตของแพะเนื้อที่ได้และการแผนการตลาด โดยทักษะเชิงเทคนิคที่จำเป็นประกอบด้วย ทักษะด้านการวางแผนการผลิต เช่น การหาแหล่งทุนในการผลิตแพะ การจัดหาพื้นที่ดินที่เหมาะสมในการเลี้ยงแพะ การจัดหาแรงงานที่มีทักษะในการเลี้ยงแพะ ทักษะด้านการเตรียมสถานที่และโรงเรือน เช่น การเตรียมพื้นที่เพื่อสร้างโรงเรือนเลี้ยงแพะ การสร้างโรงเรือนตามแบบแปลน การล้อมรั้วเพื่อกันสิ่งไม่พึงประสงค์เข้าไปภายในฟาร์ม ทักษะด้านการปรับปรุงพันธุ์และการจัดการ เช่น การใช้วิธีการผสมพันธุ์ที่เหมาะสม การควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนไม่ให้สูง การควบคุมโรคและปรสิตที่เหมาะสม และทักษะด้านการตลาดของแพะที่ผลิตได้ เช่น การคัดแยกแพะขนาดโตเต็มวัยเพื่อจำหน่ายหลังจาก 24-28 เดือน การติดต่อผู้ซื้อ การโฆษณาเพื่อการรับรู้ที่ดีของฟาร์ม เป็นต้น ขณะที่สมาชิกกลุ่มยังต้องการพัฒนาทักษะการกล้าแสดงความคิดเห็น

และทักษะการลงทุนเพิ่มเติมเช่นกัน ซึ่งจะมีสมาชิกบางคนยังมีความเกรงใจและการเขินอายในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงทักษะการลงหุ้นการเลี้ยงแพะเนื้อร่วมกับกลุ่มซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางการหารายได้ครัวเรือน ทั้งนี้แพะเนื้อมีความต้องการของตลาดท้องถิ่นค่อนข้างสูงโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีประชาชนชาวมุสลิมอาศัยอยู่ร่วมกัน เนื่องจากชาวมุสลิมนิยมแพะเนื้อนำไปใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและมีความนิยมบริโภคมากขึ้น (Tongkaemkaew *et al.*, 2022) ส่วนทุนทางเศรษฐกิจ พบว่ามีความสัมพันธ์กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของฟาร์ม เช่น การมีโรงเรือนคัดแยกแพะหรือการกันฝูง การมีโรงเก็บอาหาร โรงเก็บเครื่องมือและอุปกรณ์ อาคารต่าง ๆ ซึ่งฟาร์มของกลุ่มยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น และมีทุนอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งขนาดของฟาร์มมีขนาดเล็ก ดังนั้นหากจะมีการพัฒนาฟาร์มให้เป็นตามข้อกำหนด ทางกลุ่มจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งทุนเพิ่ม ซึ่งบริบทการเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มสอดคล้องกับ Limcharoen *et al.* (2021) กล่าวว่า การเลี้ยงแพะเนื้อในสามจังหวัดชายแดนใต้ ส่วนใหญ่ขาดแคลนด้านการจัดการสุขาภิบาลและการตรวจสอบสุขภาพแพะ ขาดความรู้ในการเลี้ยงแพะ และขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ แม้ว่ากลุ่มจำเป็นต้องมีสร้างความได้เปรียบการเลี้ยงแพะเนื้อ เช่น การสร้างกลยุทธ์ต้นทุนต่ำ กลยุทธ์การสร้าง ความแตกต่าง (Duangsi *et al.*, 2018) แต่บริบทของกลุ่มยังต้องได้รับการพัฒนาหรือการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอีกสักระยะหนึ่งสำหรับทุนทางกายภาพ พบว่ากลุ่มมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดสรรพื้นที่ ซึ่งโดยพื้นฐานของกลุ่มเป็นกลุ่มคนเปราะบางเรื่องกรรมที่ดินทำกินน้อยและที่ดินทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดสรรพื้นที่ให้ผืนฟาร์มที่เหมาะสม แต่ทางกลุ่มก็มีการพัฒนาพื้นที่ตามรายการสภาพทั่วไปของฟาร์มได้ตามเกณฑ์เป็นส่วนใหญ่ (Tongkaemkaew *et al.*, 2022) อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากลุ่มยังต้องมีการพัฒนาหลายด้านเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน แต่

การเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะของกลุ่มถือว่าเป็นกิจกรรมอาชีพที่มีความสามารถในการพึ่งตนเองระดับหนึ่ง เพราะเป็นกิจกรรมที่มีสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีการเรียนรู้ร่วมกัน กิจกรรมของกลุ่มเกิดผู้นำใหม่ และเกิดมีเครือข่ายในการเลี้ยงแพะ ถือว่าเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Wongsrikaew *et al.* (2017) กล่าวว่าความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 5 ประการ คือ ความสัมพันธ์เชิงสังคมแบบเครือญาติ ลักษณะการเรียนรู้เพื่อชีวิตของคนในชุมชน เครือข่ายของชุมชน ผู้นำตามธรรมชาติ และลักษณะเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองของชุมชน

สำหรับผลการประเมินการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะตามมาตรฐานฟาร์มเพื่อความยั่งยืน พบว่าการเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มมีผลสะท้อนต่อความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ กล่าวคือทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มและสมาชิก แต่กลุ่มต้องแสวงหาแหล่งทุนเพิ่มและยังต้องหาช่องทางทางการตลาด ตามที่ Khwanmanee and Lahteh (2020) กล่าวว่าโครงสร้างของช่องทางการจัดจำหน่ายแพะประกอบด้วย 3 ช่องทาง ได้แก่ การจัดจำหน่ายระหว่างฟาร์มแพะ การจัดจำหน่ายระหว่างฟาร์มแพะกับร้านอาหาร และการจัดจำหน่ายระหว่างฟาร์มแพะกับลูกค้าทั่วไป ซึ่งทางกลุ่มยังไม่มีดำเนินการด้านการแสวงหาตลาดแพะเนื้อดังกล่าว ทางด้านสังคม พบว่าการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมในศาสนาอิสลามและครอบครัว กิจกรรมการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะเป็นประเด็นที่ใช้แลกเปลี่ยนแนวคิดในวงน้ำชากาแฟ และวงประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ Thungwa *et al.* (2018) กล่าวว่าบางชุมชนได้นำมาการเลี้ยงแพะมาเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งทางสังคม เช่น การทำกิจกรรมรวมกลุ่มให้เยาวชนเห็นความสำคัญและมี

การสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะจนกระทั่งเยาวชนหลายคนนำไปใช้ประกอบอาชีพเสริมสามารถลดปัญหาทางสังคมได้ อย่างไรก็ตามการเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มตามมาตรฐานฟาร์มจำเป็นต้องมีสัตวแพทย์ประจำฟาร์มซึ่งในพื้นที่จังหวัดพัทลุงยังขาดแคลนสัตวแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านมาตรฐาน GAP สำหรับฟาร์มแพะเนื้อ สำหรับทางด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าแหล่งอาหารที่ได้จากธรรมชาติ และพื้นที่ปลูกหญ้าสำหรับเลี้ยงแพะเนื้อของกลุ่มมีจำนวนจำกัดหากกลุ่มไม่มีการพัฒนาแหล่งอาหารโดยเฉพาะอาหารหยาบอาจมีผลกระทบต่อกรเลี้ยงแพะเนื้อในอนาคต เนื่องจากกลุ่มมีการปรับเปลี่ยนจากสายพันธุ์พื้นเมืองเป็นสายพันธุ์ลูกผสม ดังนั้นความต้องการอาหารหยาบที่มีทั้งคุณภาพและปริมาณจึงมีสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งกลุ่มอาจต้องมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อปลูกพืชท้องถิ่นเป็นอาหารหยาบสำหรับแพะ เช่น ต้นกระถิน หญ้า ดังผลการศึกษาของ Semae and Kraiprom (2018) พบว่าการเสริมพืชกระถินมีผลต่อสมรรถภาพการผลิตแพะ แพะที่ได้รับกระถิน 100% มีน้ำหนักเพิ่มขึ้นสูงกว่ากลุ่มควบคุมและกลุ่มที่ได้รับกระถิน 50% ร่วมกับหญ้า 50% ส่วนการเจริญเติบโตพบว่า แพะที่ได้รับกระถิน 100% มีการเจริญเติบโตสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ และเมื่อแพะได้รับกระถิน 50% ร่วมกับหญ้า 50% และได้รับกระถิน 100% การย่อยได้ของโปรตีนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และพบว่ากำไรจากการจำหน่ายแพะที่ได้รับกระถิน 100% ได้กำไร (431.84 บาท/ตัว) สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้นพืชกระถินสดสามารถเป็นแหล่งอาหารหยาบเพื่อทดแทนอาหารหยาบชนิดอื่นที่มีต้นทุนการผลิตสูงกว่า

สรุป

จากการประเมินการเลี้ยงแพะเนื้อแบบหะตามมาตรฐาน GFM และ GAP ภายใต้แนวคิดการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน พบว่ากลุ่มมีความสามารถในการพึ่งตนเองคือการมีองค์ความรู้ในการเลี้ยงแพะส่งสมมาอย่างยาวนาน แต่ก็ยังมีข้อจำกัดเช่นองค์ความรู้ในการวินิจฉัยโรคแพะและวิธีการใช้ยา พื้นที่สำหรับ

เลี้ยงแพะที่เป็นของตนเองมีน้อย ขณะที่การจัดการฟาร์มตามมาตรฐาน GFM และ GAP สำหรับแพะเนื้อเพื่อความยั่งยืน พบว่ากลุ่มไม่สามารถปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานฟาร์มที่กำหนดไว้ได้ทุกข้อ เนื่องจากการขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนาฟาร์ม ขาดแคลนสัตวแพทย์ประจำฟาร์ม ขาดแคลนแหล่งอาหารหยาบธรรมชาติ ดังนั้นหน่วยงานปศุสัตว์อำเภอและจังหวัดควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและส่งเสริมองค์ความรู้พร้อมทั้งจัดหาสัตวแพทย์เข้ามากำกับดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อให้การเลี้ยงแพะแบบหะของของกลุ่มเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชน และเกิดความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่มได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืนในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ผู้สนับสนุนทุนในงบประมาณ พ.ศ. 2564 ในโครงการเรื่อง แพะหะ: ทักษะอาชีพแห่งอนาคต ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ทีมผู้วิจัย และขอขอบคุณหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอตะโหมด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพัทลุง ศูนย์วิจัยและพัฒนาอาหารสัตว์พัทลุง และที่ขาดไม่ได้คือ วิสาหกิจชุมชนธนาคารแพะเนื้อแบบเลี้ยงหะที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- Department of Livestock Development. 2017. Obtaining and designing farm certificates with appropriate protection and animal husbandry systems, B.E. 2560. Government Gazette. 134(Special Section 277 D): 1-10.
- Duangsi, R., S. Somboon and S. Parisuthikul. 2018. Sustained competitive advantage strategy of meat goat farmers in northeastern Thailand. Journal of MCU Peace Studies (Special Issue) 6: 217-231. (in Thai)
- Eje, E.A., G.O. Kalu and A.U. Aja. 2017. Technical skills required by youths for goat production in Ebonyi State. International Journal of Agricultural and Home Economics Education 4(1): 167-181.
- Godfrey, P.C. 2008. What is economic self-reliance? (Online). Available: <https://scholarsarchive.byu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1152&context=esr> (January 4, 2023).
- Government Gazette. 2020. Requirements Issued under Article 9 of the Emergency Decree on Administration of Emergency Services (No. 1), B.E. 2005, Announced on 25 March 2020. 137(69D), 25 March 2020, 10-16. (in Thai)
- Khwanmanee, N. and K. Lahteh. 2020. Development of marketing strategies for meat goats in Songkhla province. Rajamangala University of Technology Srivijaya Research Journal 12(1): 160-170. (in Thai)
- Limcharoen, S., S. Trimanee, N. Thaiburi, J. Jun-iad and S. Kochapakdee. 2021. Guidelines of meat goat production in the three southern border provinces of Thailand. Princess of Naradhiwas University Journal 13(3): 396-420. (in Thai)
- National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards. 2006. Establishment of National Agricultural

- Standards: Good Agricultural Practices for Beef Goat Farms, B.E. 2006 (TSS 6004-2549). Government Gazette. 123(Section 114 D): 53.
- Phithuk, A. and B. Rungkhunakorn. 2021. The guidelines for farmer development towards the smart agripreneurship. ARU Research Journal 8(1): 17-23. (in Thai)
- Sawangjit, W. 2021. The farmer competency development towards new generation of farmers. Journal of Agricultural Research and Extension 38(1): 126-134. (in Thai)
- Semae, S. and T. Kraiprom. 2018. Effects of leucaena (*Leucaena leucocephala*) as roughage source on goat performance and economic worthiness. Princess of Naradhiwas University Journal 10(2): 140-149. (in Thai)
- Thungwa, S., P. Madting and P. Tarasook. 2018. Goat raising in farming systems and livelihoods of Muslim communities, southern Thailand case study in Thapae sub-district, Thapae district, Satun province. Journal of Yala Rajabhat University 13(3): 400-409. (in Thai)
- Tongkaemkaew, U., P. Wonglom, S. Kochapakdee, S. Somrup, A. Suwannarat, W. Amonwiriychai and J. Chusong. 2022. Social innovation of goat herders: Meat goat farm management in bank model by group of farmers affected by the COVID-19 pandemic in Tamot district, Phatthalung province. Parichart Journal Thaksin University (35)1: 1-20. (in Thai)
- Wongsrikaew, K, J. Ruanggoon and S. Chunprasert. 2017. Development of strong community: A case study of Poonbumpen community, Phasi Charoen district, Bangkok. Journal of Community Development and Life Quality (5)1: 46 -57. (in Thai)